તદ્દન નવિન સુબોધદાયક કાવ્યોનો ભંડાર

સંગીત સુબોધ સાગર.

ભાગ પહેલો.

સંદેશો છે સર્વને, નિતીમાં છે માન,
તોફાનથી તરશો નહિ, રાખશો એટલું ધ્યાન;
દુનિયા દુઃખી થાય છે, ઉંધે રસ્તે જાય,
ફેશન ફજેતા કરે, સદાચારી સુખી થાય.

રચનાર તથા છપાવનારઃ—

શંકરલાલ પીતામ્બર વ્યાસ.

લોઅર પરેલ, મગનબાગ, મુંબઈ અને અમદાવાદ.

સંવત ૧૯૭૫] સર્વ હક્ક સ્વાધીન છે. [સને ૧૯૧૯.

આવૃત્તી બીજી.] **[પ્રત ૧૦૦૦.**

મુલ્ય એક આનો.

બીજો ભાગ થોડા વખતમાં બહાર પડશે.

છાપનાર—શા. મગનલાલ જગજીવનદાસ. (૧૯૪૩-૭૫)
'સ્વતી' છાપખાનું, ૩૫૬, નાગદેવી રસ્તો,, મુંબઈ નં. ૩.

હે પ્રભુ! યા મહાન ફોટોગ્રાફર! દયા કરી પાપી કર્મથી બચાવી મારી હૃદયરૂપી છબી ઉત્તમ સદ્‌ગુણોથી ભર.

ત્રોટક છંદ અક્ષર બાર.

અહો દિનાનાથ તું એક દયાળુ, કૃપાવંત તુ છે પરમ કૃપાળુ;
દયા કરીને મુજ બુદ્ધી વધાર, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.
અક્કલ કેરો રંગ અંદર ભર. નિડર શુદ્ધ શાંત સ્વભાવ કર;
ખામી ન રાખીશ કળામાં લગાર, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.
સદ્‌ગુણની સદા કરજે વૃદ્ધી, ઉત્તમ કોટીની દે પવિત્ર બુદ્ધી;
ફોટોગ્રાફર તારો એક આધાર, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.
તોફાનથી તુરત બચાવી લેજે, શાંત સરલ તું સ્વભાવ કરજે;
બળ બુદ્ધી બહુ વિનય વધાર, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.
સત્યના હિંમત હમેશ વધાર, દુર્ગુણ ન દેખાય હવે લગાર;
આધાર તારો છે દિન દયાળ, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.

જમાનાની બહાર.

જોઇ જોઇ જમાનાની બહાર પાર હું પામ્યો અપરંપાર;
દેશથી હું પરદેશ આવ્યો, ધન કમાવા સારૂ;
મગજ મારૂં ફરી ગયું, જોઈ મુંબઇનું બારૂં.

દેશમાં હું જ્યારે રહેતો, દેશી વેશે ફરતો;
મુંબાઈ આવ્યો મની કમાયો, બાબુ થઇને ફરતો.
ફેશનેબલ થઈ ફરવાની, ધુન દિલમાં જાગી;
ચહા પીઉ ચેરમાં બેસું, હવા વિલાયતી લાગી.
ગમાર હતો હું ગામડીઓ તે, હવે થયો હું અપ ટુ ડેટ;
કોટ, પાટલુન, કોલર લગાવી, બન્યો વિલાયતી શેઠ.
ભાઇ ભાઇથી જ્યારે મળતો, રામ રામ સર્વેને કહેતો;
રામ નામ હું ભુલી ગયો ને, ગુડ મોરનીંગ હવે કહેતો.
અપ ટુ ડેટ યુવાન બન્યો, પહેરૂં ઓલ ઇંગ્લીશ ડ્રેસ;
હેર કટીંગની અંદર એમી, કપાવું વિલાયતી કેસ.
શરીર ન સુધર્યું મન ન સુધર્યું, હવે સુધારે શું થાય;
શંકર કહે નીતિ સુધારો, અખંડ આનંદ થાય.

જમાનાની ચાબુખ.

સીટી સાહેબને બજાઇ, ચેતો ચેતો મેરે ભાઈ—ટેક.
મોતકા વારા કબ આયેગા, ખબર કીસીકુ ન હોતી;
મીટ્ટીમેં મીલ જાયગા, રહેગી નારી રોતી—સીટી૦
પાપ પુન્ય બે ચીજો વિના, સાથ કછુ ન આવે;
સમજુ જન સમજી જઇને, દિલ દયામાં લગાવે—સીટી૦
દો દિન રહેના દુનિયાપે, મત કીસીકુ દુ:ખી કર,
ભકિત કરલે ભગવાનકી, યે તીજોરી તું તર કર—સીટી૦
ધન દોલત ઔર માલ ખજાના, સબ ઇધર રહેગા;
બંદગી કર લે પ્યારે ખુદાકી, નિકર પછતાના ખુબ હોગા—સીટી૦

ગાડી આતી ઘંટ બજાતી, ટીકીટ તુરત મીલતી;
જૈસા જીનકી પાસે દામ, વૈસા રવાના કરતી—સીટી૦
બુરા મત કર કીસીકા, યહ બાત ધ્યાનમેં રખના;
જૈસા બીજ બાવોગે યારો, ઐસા હોગા ચખના- સીટી૦
દો દિન રહેના દુનિયાપે, ભલા સબકા કર;
ભલાઇસે તેરા ભલા હોગા, નગદ સોદા કર—સીટી૦

કુદરતની કરામત.

કુદરત તારી અજબ કળા, શું શુ કરામત તું કરે;
પળમેં દુઃખી પળમેં સુખી, પળમેં તું ચાયસો કરે.
કો દુખીયા કો સુખીયા, કોઇ ભટકતા તો ફીરે.
કોઇને રહેવા ઘર નહિ, કો મહેલોમાં લહેર કરે.
કો'દિ' બેઠના ઘોડપે, કોઈ દિન પેદર ચલના;
કો'દિ' ખાના મેવા મીઠાઇ, કોઇ દિન ભુખે મરના.
કો' બુદ્ધી હીન કો' બળ હીન, કો' વિચિત્ર શોધો કરે,
શોધો કરે બહુ જાતની, દુનિયાને દીવાની કરે.
કો' સુખ દીયા ખુદાને, મઝાસે લહેરો કરતે;
કંઇક દેખે ઐસે દુઃખી, હમેશ આગોમેં જલતે.
ભુખે મરે વન વન ફીરે, પણ બંદગી ખુદાકી કરે;
ચલના નેકીકે રસ્તે, કો' દિન બેડા પાર કરે.
સબ કરામત નેકીકી હે, નેકીસે કીસમત ખુલતા;
બુરાઇ મત કર તું કીસીસે, શંકર ઉપદેશ કરતા.

કીસમત ખોલવાની કુંચી.

દુનીઆ હે દુખકા સાગર, કોન યારો તર શકે;
જો તર શકે દુનીઆસે, કુછ ન કુછ કર શકે.
ચિંત્તાકી આગો સળગે, ચિંત્તા તો સબકુ ખા ગઇ;
ચિંત્તાને ચિત્ત બીગાડ દીયા, દુનિયા સબ ખુવાર ભઇ.
ચિંત્તા સબકુ ખા ગઇ, ચિંત્તા સબકા પીર હે;
જો ચિંત્તાકુ ખા જાતા હે, વહ સચ્ચા શુરવીર હે.
સુખ મીલના મુશ્કેલ હે, દુખકા હે યહ દરિયા;
નેકી વાલોકું સુખ મીલે, માલીકને રસ્તા કર દીયા.
માલીકકી મહેરબાની ભઇ, સબ કોઇ લહેરો કરતે;
માલીકકો જો ભુલ ગયે, દિન દિન દુઃખી હોત હે.
દુઃખકા દરિયા હે યારો, નેકીકા નાવ ચલતા;
નેકીવાનો પાર ઉતરે, પાપી અંદર ડુબતા.
કર ભલા હોગા ભલા, યહ દુનિયા દો દિન હે;
કર ભલા તું ગરીબોંકા, યહ હમારી બીનતી હે.
કર ખુદાકી બંદગી, યહ હમારા પેગામ હે;
હિંદુ, મુસલમાન, પારસી; સબ ભાઇઓકુ સલામ હે.

જેટલા ભોગ ભોગવશો ભાઈ, તેટલા રોગ થાવાના.

કોઈ કહે પાણી મુંબઇનું રાશી, વળી રાશી છે હવા;
કહો તંદુરસ્ત કેમ રહેવું, શું કરવી અમારે દવા.
મુળ કારણ શું છે ભાઈ, તેને ભાગ્યે શોધવાના—જેં૦

ચહા પીવાનો ચસકો લાગ્યો, કેમ કરીને તે ટેવ જાય.
લોહી ઉકાળે માંદા પાડે. પણ તેને તો નવ મુકાય;
બીડી, ચહા જ્યાં સુધી પીશો, સીક હમેશાં રહેવાના—જે૦
સોડા, લેમન, જીંજર ભાઈ, આનંદે આજે પીવાય;
શરાબ સત્યાનાશજ વાળે, પણ પીઠે બહુ લોક દેખાય.
ચહા, કોકો, કોફી તણા, ટેસ્ટ તમેતો લેવાના—જે૦
સીનેમાનો શોખજ લાગ્યો, નાટક જોવા લાગ્યું મનઃ
ઉજાગરા આનંદે કરીને, ખરાબ કરવા માંડયું ધન.
બાવળના બીજ વાવીને, સ્વાદ કેરીનો ક્યાંથી ચાખવાના—જે૦
નીતી ઉપર ધ્યાન ન્હીંને, પરનારીથી પ્રીતી થાય;
ઉંધે રસ્તે વિચરતાં ભાઇ, કેમ કુદરત કોપાયમાન ન થાય
પરનારીથી પ્રીતી કરતાં, ખરેખર પાયમાલ થાવાના—જે૦
અતિ લહેજત જીભે લાગી, ટેસ્ટ પુરેપુરો લેવાય;
હોટલમાં આનંદે બેસીને, મનમાન્યું ભાઇ ખવાય.
જેટલો ટેસ્ટ કરશું શંકર, તેટલા દુઃખી થાવાના—જે૦
અતિ ગરમાગરમ મસાલાથી, પ્રથમ મન રંજન થાશે:
દુષ્ટ ગરમી ઉત્પન્ન કરીને, લોહીને ખરાબ કરશે.
જ્યાં સુધી વૈભવ ભોગવશો, ત્યાં સુધી દુઃખી રહેવાના—જે૦

ઇન્ફલુએન્ઝાનો કેર.

એક વખત ચોપાટી ઉપર ગયો ને, સંધ્યા કાળનો વખત હતો:
બીહામણી અંધારી રાત્રી, શીતળ શાંત પવન હતો.
હિંદુ, મુસલમાન, પારસીભાઇ, ખુદાની બંદગી કરતા;
કંઇક લોકો હવા ખાવાને, આમ તેમ ટેહ્યા કરતા.

એટલામાં એક તીવ્ર ધ્રુમની, ગર્જના ત્યાં આવી;
સાંભળતાં શું કહું યારો, દુશમનનું હૃદય જાય ફાટી.
ઓ દીકરા ઓ દીકરા કરતો, મનુષ્ય દીઠા મેં રોતો.
ઘા પડેલો વજ્ર સમ ને, ચોધારે આંસુ રોતો.
હાય-કોપ હાય કોપ, આ ઇન્ફલુએન્ઝા કેર કરે.
જુવાની પુરી આવી નથી, તેવામાં શમશાને તો વાસ કરે.
સર્વ લોકોની આંખો અંદર, અત્યંત આંસુની ધારા નીકળે;
ક્યારે આ કોપ મટી જાશે, ખુદાને સૌ બંદગી કરે.
કંઇક જુવાનો દફનઇ ગયા, કંઇક જવાને તૈયાર થાય;
બાળપણામાં બાળા રાંડ, અંતરમા આગોની ઝાળ દેખાય
પ્રથમ પ્લેગે આવીને, ખુબ વરતાવી દીધો ત્રાસ:
કોલેરાયે વળી કેર કરીને, કહાડયાં કંઇકનાં સત્યાનાશ.
તેમાં ઇન્ફલુએન્ઝાએ આવી, સાઠ લાખનો કીધો નાશ;
લોકો આવી વાતો કરે, હાય હાય વરત્યો ત્રાસ.
મરવું ડગલાં હેઠળ છે યારો, માટે ખુદાની બંદગી કરો;
નેકીનું તો નાવ ઝાલીને, પેલી પાર યારો ઉતરો.

વિલાયતી ચટણી.

વેલડન વિલાયતી નેશન, તુમને અચ્છી બનાવી ફેશન—
ટ્રામગાડી રેલ્વે ગાડી, મોટર ભોં ભોં કરતી;
ઝડપ બેહને ચાંપ ફેરવતાં, ફક ફક ફક દોડી જાતી—વે૦

નળીએ નળીએ મેળ બેસાડી, ઉપર કાક લગાવે;
ચડપ લઇને ચકલી ફેરવતાં, ફક ફક ફક પાણી આવે—વે૦

ધન એડીસન તારી બુદ્ધિ, ફોનોગ્રાફ તેં શોધી કાઢયું;
ગાન તાનને તાલીમ સાથે, હર્ષથી દુનિયાએ વગાડયું—વે૦

ટેલીગ્રાફ ને ટેલીફોન, અચંબો ઉત્પન્ન કરે;
દુર દેશમાં બેઠે બેઠે, લોકો આનંદે વાતો કરે—વે૦

શોધો તમારી જાત જાતની, દુનિયામાં પ્રખ્યાતી;
નવીન શોધોના પ્રતાપે, થઈ જગમાં વિખ્યાતી—વે૦

દાસ શંકર દુનિયાને કહે, શોધો સત્ય તમે તો ગ્નાન;
સર્વ શોધોમાં શોધ ઉપયોગી, કર્યું ટુંકામાં બ્યાન—વે૦

દુનિયામાં મસ્તાન કોણ.

એક વખત આનંદની અંદર, સર્વ લોકો બેઠા હતા;
કહો કોણ મસ્તાન યારો, એક બીજાને પુછતા હતા.

કોઇ કહે પાડો મસ્તાન, કોઈ કહે મસ્તાન હાથી;
કોઈ કહે પહેલવાન મસ્તાન, કોઈ કહે રાજાનો સાથી.

કોઈ કહે સાંઢ મસ્તાન, કોઇ કહે પાડો મસ્તાન;
કોઇ કહે ધનવાન મસ્તાન, જેને દુનિયામાં બહુ માન.

એટલામાં એક બોલી ઉઠયો, મસ્તાન યારો જુવાની;
તાબે રહે તો ઠીક છે યારો, નીકર કરે ઉંધી કુરબાની.

બાળપણામાં બુદ્ધિ નહતી, જુવાની યારો કેર કરે;
થયો વિષયમાં જો આંધળો, પશુથી નીચ તો કર્મ કરે.

જુવાની વશમાં રહેવી મુશીબત, યારો જુવાની જુલમ કરે;
બુઢ્ઢાપણમાં ટાંટીયા ઢીલા, કયા બુઢ્ઢા તોફાન કરે.
જુવાની જીતી જેણે યારો, ગઢ મ્હોટો જીત્યો જાણો,
જુવાનીમાં બંદગી કીધી, સમજો મનુષ્ય તે છે શાણો;
એનાથી મસ્તાન સમજો નારી, ઉખડી તો કંઇક કંઇક કરે;
કુળમાં તો તે કલંક લગાવે, મસ્તાન થઇને મોજ કરે.
નકટી હોકર નાક કપાવે, કુત્તી માફક ઘર ઘર ફીરે.
વેસ્યા હોકર બજારમે બેઠે, કયા અબ ઉનકુ દુનિયા કરે.
ઇન્સે મસ્તાન સંત સાધુ, જો ખુદાની બંદગી કરે;
દશ ઇંદ્રિયોકુ બસમે કરકે, નેકીસે દુનિયામે ફીરે.
સબ બસ કરના સહેલ હે ભાઇ, મન બસ કરના મુસ્કેલ દેખાય;
મનકો જો બસ કર ડાલે ભાઇ, વહ સબસે મસ્તાન કહેવાય.

નોકરીના ઉમેદવાર નારણદાસ—ફીકશન.

નારણદાસ કરી એક માસ્તર, મુંબઇ કમાવાને આવ્યા;
પચાસ રૂપિયા પોકેટ અંદર, ખર્ચી માટે સાથે લાવ્યા.
સેકન્ડ સ્ટેન્ડર્ડ સુધી ભણેલા, હર વાતમાં બસ નો કરતા;
પાડોશી કહે બી. એ. થયો એ, સર્વ એવું મનમાં વિચારતા.
એટલામાં પાડોશી પાસે આવી, નોકરી માટે માગણી કરી;
પાડોશીએ ઉખડેલો સમજી, મીઠી તેની મશ્કરી કરી.
ઑલ ડ્રેસ જો ઇંગ્લીશ રાખો, તો મુંબઇમાં ઝટ નોકરી મળશે;
કોટની કોઇપણ પહેડીમાં, તાબડતોબ પસંદગી કરશે.

પ્રથમ કૉલર ગળે લગાવ્યો, ચશ્મા આંખે દીધાં ચડાવી;
કોટ પાટલુન હેટ લગાવી, હોલ બુટ દીધાં અડાવી.
યુરોપી ફેશનના બાલ કપાવી, સુંગધી સેન્ટ દીધું ચોળી;
પાંથી ઘણી સરસ પાડી, માથું દીધું ફક્કડ હોરી.
ખીસામાં વૉચ લગાવી, સ્ટીક ઝાલી સહેલ કરે;
ટાઇમ્સ ક્રોનીકલની અંદર, વૉન્ટેડ કોલમ વાંચ્યા કરે.
એક યુરોપીઅન પહેડી અંદર, સરવીસ કરવા દીલ થયું;
ખાલી જગ્યાનું કોલમ વાંચી, આવી પાડોશીને કહ્યું.
પાડોશી મશ્કરો હતો, માસ્તર જરાપણ ન ગભરાશો:
સવાલ પુછે જે સાહેબ તમને, યસ નો યસ નો કર્યા કરજો
રૂબાબ તમારો આવો જોઇને, ઝટ તમને ખુરશી મળશે.
મુંબઇમાં છે દમના પૈસા, ઝટ તમને સરવીસ જડશે.
બીજે દિવસે કોટની પહેડીમાં, સરવીસ માટે શોધે ગયા;
ગુડ મોરનીંગ સર બોલીને, સલામ કરી ઉભા રહ્યા.
વાય ડીડ યુ કમ હીઅર, સાહેબે ઇન્કવાયરી કરી;
સરવીસ માટે આવ્યો છું સાહેબ, સાહેબે કહ્યું થોભો જરી.
ખુરશી ઉપર બેસાડયા ને, થોડી વારમાં સવાલ કીધો;
સમજ્યો નહીં જરા પણ, યસ બોલી ઉત્તર દીધો.
વૉટ ઇઝ યોર કવોલીફીકેશન, વ્હેર ડુ યુ લીવ હીઅર;
કહ્યું યસ સર યસ સર માઇ ડીયર, આઈ એમ એ ગુડ ઉમેદવાર;
મગજ સાહેબનું શાંત ન હતું, આંખો દીધી ચડાવી;
યસ નો હર બાતમેં કરતા હે, લાફા બે દીધા લગાવી.

સાલે કુછ જાનતા નહીં હે ને, યસ નો યસ નો કયું કરતા હે;
પટાવાલા ઈન્કુ બહાર નીકાળો, યહ ક્યા બદમાશ મશ્કરી કરતા હે.
સીધો ત્યાંથી બહાર નીકળી, પોતાને મુકામે આવ્યો:
પાડોશીને જે વીતી હતી તે, બધી વાત કહેવા લાગ્યો.
થર્ડ સ્ટેન્ડર્ડના કોણ ભાવ પુછે, મેટરીક ભણેલા વખતે રખડે:
પુરો હોય જો ઈંગ્લીશનો અનુભવી, તેને તુરત નોકરી જડે.
માસ્તરે સમજી મુંબઇ છોડયું, સીધા પોતાને દેશ ગયા;
પચાસ રૂપીયા પાણી થયું ને, કંઇક વખત હેરાન થયા.
માટે ભણતર પાકુ ભણોને, જેથી ભાઇ દુઃખ જાય;
અર્ધ ભણ્યા કામ ન આવે, અનુભવી કહેવત કહેવાય.

સુધરેલી આ દુનિયામાંહી પોલમપોલા ચાલે છે.

સુધારાની બુમો બહુ પડે ને, ભાષણ ભપકાબંધી થાય;
અંદર સડો વધે દિવસે દિવસે, બહાર ટાપટીપ ખુબ દેખાય.
જમાનાની છે ભાઇ બલીહારી, આંખો મીંચી ચાલે છે–સુ૦
ધરમાદામાં પઇ ભરાય નહીં, ને નાટક જોવા આનંદે જવાય:
બૈરીને કહે કરકસર કર ને, ભાઈ હોટલમાં બેસી ખાય.
મોરીએ દાટા મારીને, બારણું ઉઘાડુ રાખે છે–સુ૦
બહાર સુધારો બહુ વધ્યો ને, ભપકા તો ભારી દેખાય;
ઉપર ડ્રેસ ફેન્સી પહેરે, ને અંદર રોગો વધતા જાય.
શકિત નથી ને શરીર દુઃખે છે, ફરિયાદ રોજ ચાલે છે–સુ૦

શોભા ઘરમાં ખુબ વધારી, બીસ્લેર ઠામોઠામ દેખાય;
લેમ્બંડનો લાટ ભરાયો, ચીની ચલાણા વધતાં જાય.
ફુટે ફુટી બદામ ન આવે, પણ દેખાદેખી ચાલે છે-સુ૦

કુરાન, બાઇબલ ને ગીતા, શરાબ પીવાની બંધી કરે,
ધર્મને તો ધોઈ પીઇને, પીઠે આજ કંઇક લહેર કરે.
મનથી ખુબ મસ્તાન થઇને, મોજ મઝા ઉડાવે છે-સુ૦

દુધ ઘી પુરતું ખાવા ન મળે, ને સીગારેટ શોખે પીવાય;
ઘરની નારી ધાંટા પાડે, તો તેને ધમકાવા જાય.
બહુ જો બોલે બિચારી, સોટી ચડપ હાથમાં ઝાલે છે-સુ૦

તેજનનામાં તંબાકુ આવી, ઘરેણામાં આવ્યું ઘડીઆળ;
શોખમાં સરવીસ આવી, વરણાગીમાં આવ્યા વાળ.
ઉપર ભપકો દેખાય ભારી, ઘરમાં ઘંટડી વાગે છે-સુ૦

નારી સુધરી નવી રીતે, પ્રથમ પોલકું પહેરી રાજી થાય;
સાડી પહેરે બુટ અડાવે, રૂમાલ ઝાલી મન હરખાય.
બ્યુટીફુલ બનવા કાજે, પાઉડર ઉપર લગાવે છે-સુ૦
ઘાટી ઘરનાં વાસણ માંજે, બાઇ તો બેઠી બેઠી ખાય;
મુંબઇ આવી બની શેઠાણી, હવે અમથી મેહનત નવ થાય.
ત્રીસતર પચાસ પગાર લાવે, બાઇ આનંદે ઉડાવે છે-સુ૦
ટેબલ ખુરશી ને કોચો, આજ ઘરમાં બીરાજે,
ફોનાગ્રાફ ફક્કડ વાગે, તેની મઝા મને બહુ લાગે.
ટુટયું એટલે કર્મ ફુટયું, માટી મુલ્યે વેચાયે છે-સુ૦
કથા કીરતન ગયું નાશી, દેવ દરશન દુર્લભ દેખાય;
સીનેમા જોવાને સર્વે, આનંદે તો ચાલ્યા જાય.
ચેર ખાવાનું ગયું નાશી, હોટલમાં ધામધુમ ચાલે છે-સુ.

શોર્ટ સાઇટ જુવાનીમાં આવી, ચશ્મા આજે આંખે ચઢતા;
તંદુરસ્તી ગઇ ચાલીને, મહિનામાં કંઇક વખત માંદા પડતા.
ડાકટર સાહેબને ઉપરા ઉપરી, બીલો આજે આપે છે–સુ૦
હજામ મોંઘો ધોબી મોંઘો, અન્ન કાપડ પણ મોંઘું થયું;
સસ્તાનો તો વખત ન રહ્યો, એ સર્વ તો ચાલી ગયું.
ધંધા ઉપર બહુ ધ્યાન નહીં ને, સરવીસ બહુધા ઝાલે છે–સુ૦
વિર્યરક્ષા ચાલી ગઇને, શૌર્ય તેની ; પાછળ ગયું;
બુદ્ધી ગુમાવી બળ ગુમાવી, શુરાતન તેની પાછળ ગયું.
કહો દુસ્મન બાળ લગ્નોના, રિવાજ ધમધોકાર ચાલે છે–સુ૦

બાબા સાહેબનું બેલેન્સશીટ યા મહિનાનું સરવાયું ફીકશન.

બાબા સાહેબ કરી ગ્રહસ્થ, મુંબઇ નગરીમાં રહેતા હતા.
પગાર રૂપીઆ પોણોસો, મહિને ખુશીથી કમાતા હતા.
પૈસો મહિને બચતો નહીં ને, દશ પંદર ઉપર દેવું થતું;
જેટલું કમાતા તેટલું બધું, મોજ શોખમાં ચાલ્યું જતું.
પ્રથમ મહિનો પુરો થયો ને, ભૈયો રૂમનું ભાડુ લેવા આવ્યો;
બીલ આપી બાર રૂપીઆની, ઉઘરાણી કરવા લાગ્યો.
એટલામાં દુધવાળો આવ્યો, સાત રૂપીઆ હમકુ દેના;
મહિના અબતો હો ગયા, અબતો ચુકાદા કરના.
વાસણ માંજનાર ઘાટી આવ્યો, જરૂર આહે અમાલા દેના;
મહિનો પુરો થઈ ગયો, અના દાદા કૃપા કરના.
દાણાવાળા દામોદરે, નાણાંની ઉઘરાણી કરી:
દાણાના દસ રૂપીઆ આપો, મહિનો થયો મહેરબાની કરી.

ભારી ભપકાનો ભવાડો.

હોટલવાળો હીમનલાલ, કેમ બાબા સાહેબ મહેરબાની કરશો;
સતર રૂપીઆ બીલના ચહડયા, હવે ચાપાણીના પૈસા આપશો.
ડાકટર દેવીદાસ કહેવા લાગ્યા, કેમ તબિયત હવે સારી થઇ;
બીલ રૂપીઆ બાર આપો ને, પહેલી તારીખ થઈ ગઇ.
બાર રૂપીઆ ભાડામાં ગયા ને, સાત દુધમાં દીધા;
દશ દાણાવાળાને આપ્યા, ચાર ઘાટીના ચુકવી દીધા.
સતર ચાપાણીમાં ગયાને, બાર ડાકટરનાં બીલે લીધા;
લગભગ બાસઠ રૂપીઆ, આંખ મીચતામાં ચુકવી દીધા.
ત્રણ કોલસાવાળાને આપ્યા, બે બાલ કપાવવામાં ગયા;
સેન્ટ લવન્ડરમાં સાત આપ્યા, ચુમોતેર ચાલ્યા ગયા.
એક રૂપીઓ સીલકમાં રહ્યોને, કાપડવાળે ઉઘરાણી કરી;
આવતે પગારે તમને મળશે, ધીરજ રાખજે મનમાં જરી.
બાબા સાહેબ વિચાર કરવા લાગ્યા, વાશીંગ કંપનીમા શું આપીશું;
શાક મસાલો તેલ મીઠું, હવે શેમાંથી લાવીશું.
પોકેટ ખરચ માટે પાઇ ન રહી, પસ્તાવો કરવા લાગ્યા;
તીલાંજલી આપી સર્વ શોખને, સાદું જીવન ગાળવા લાગ્યા.
સર્વ શોખ તજી દીધો ત્યારે, તન મન ધનથી સુખી થયા;
બે વરસમાં બાબા સાહેબ પાસે, રૂપીઆ આઠસો ભેગા થયા.
સાદું જીવન સાચો દોસ્ત, કરકસર બીજો ભાઇ કહેવાય;
ખુદાની જો બંદગી કરે, અખંડ આનંદ દિલમાં થાય.

જીભમાં ઝહેર જીભમાં અમૃત.

જીભે વ્યાપે જોર જીભ આગ લગાવે,
જીભે વ્યાપે જોર પેટ ભરી જુતાં ખવડાવે,
જીભે વ્યાપે જોર દુશ્મની દુનિયામાં ઉભીથાતી,
જીભે વ્યાપે જોર નારી નફ્ટ ગણાતી,
જીભ છુરી છે ભાઈ દુઃખ અત્યંત ઉભાં થાય છે,
સુતા હોય જે દુશ્મનો પાછા જાગૃત થાય છે.

જીભે વ્યાપે મીઠાશ દુશ્મનથી દોસ્તી થાતી,
જીભે વ્યાપે મીઠાશ થાય દુનિયામાં પ્રખ્યાતી,
જીભે વ્યાપે મીઠાશ વૈરી મીત્રની ગરજ સારે,
જીભે વ્યાપે મીઠાશ કરે મનુષ્ય જે ધારે,
જીભમાં અમૃત જીભમાં ઝહેર ચોખ્ખું દેખાય છે,
ઉપયોગ જેવો આવડે તેવો દરેકનો પદાર્થ થાય છે.

મુંબઈમાં તંદુરસ્ત ને સુખી રહેવાની ચાવી.

અમારા શહેનશાહ જ્યોર્જ ઘણું જીવો.

ત્રોટક છંદ અક્ષર બાર.

અમ અંગ્રેજ સરકાર છે સારી,
મારે માલીકની મદદ છે ભારી;
રાજ્ય સરસ નિતીથી ચલાવે છે.
શર્વ આનંદથી આશિષ આપે છે.
હે ભગવત તુજ કળા છે ન્યારી,
ન વીસરાય તેવી રચના તારી:
શા અખંડ સુર્ય ચંદ્રના પ્રકાશ.
હરી નિતીવાન ન થાય નિરાશ.
જયોરજ રાજા તમે ઘણું જીવો,
યોગીસમ પ્રગટાવો ન્યાય દીવો.
રજર્નાન પ્રકાશે તમ રાજ્ય મહી,
જય થાશે જરૂર પ્રભુને ચહી.
ઘણા આવીને ઘણા ચાલી ગયા,
શું કહુ શું સાથે તેઓ લઇગયા;
જીવ પુન્ય કે પાપ સાથે આવે છે,
બોહ સંદેશા એસ. પી. કહાવે છે.

આશિશ—વાંચનારનું ભલું થાઓ.